

ARGUMENT

HET HANTEREN VAN DE OVERDRACHT

Een begeleider wordt, zodra hij zijn dienst begint, telkens door hetzelfde kind uit de leefgroep belaagd. Een jongere richt zich exclusief tot één begeleidster: "Ik spreek met niemand behalve met jou." Een andere begeleider vertelt hoe een jongere hem op dienst voortdurend als een schaduw volgt. In weer een ander geval is het haast onmogelijk niet zelf in de positie van achtervolger terecht te komen. Dergelijke situaties, die getuigen van de overdracht in de instelling, dagen de begeleiding uit om er telkens weer een antwoord op te formuleren.

Lacan wijst er in zijn *Over een kwestie die aan elke mogelijke behandeling van de psychose voorafgaat*¹ op dat de weg voor een mogelijke behandeling neerkomt op het stellen van de vraag naar het hanteren van de overdracht. In de klinische praktijk van zijn tijd werd op uiteenlopende wijzen omgegaan met overdracht in de psychose. Lacan waarschuwt dat het er niet om gaat zich in deze of gene positie te plaatsen, maar dat elke mogelijke behandeling rekening moet houden met de specifieke verhouding van het subject tot de taal.

Daarnaast maakt hij van de driftmatige dimensie, die Freud² net aanwijst als reden voor de ontoegankelijkheid van psychotische subjecten voor de analytische behandeling, geen obstakel, maar een oriëntatie. Het is dan ook vanuit de verhouding van het subject tot de taal en tot het genot dat de mogelijke hantering van de overdracht moet gedacht worden.

Een kliniek onder overdracht vertrekt vanuit wat de omgang verstoort of bemoeilijkt, om dit tot een hefboom te maken in het werk dat het subject onderneemt. Ze gokt op de overdracht, op haar werkzaamheid, en vooral op de mogelijkheid haar *één* per *één* te hanteren, om zo met een subject een singulier antwoord te zoeken op wat hem of haar in moeilijkheden brengt.

Maar hoe dienen we overdracht te begrijpen? En hoe toont de overdracht in de psychose zich in de kliniek? Waarover spreekt men wanneer men het heeft over een omkering van de overdracht in de psychose? Welk manoeuvre wordt vereist van klinici en van het team om een werk mogelijk te maken? Wat begrijpen we onder het hanteren van de overdracht? Hoe kan de gepluraliseerde praktijk [*pratique-à-plusieurs*] de overdracht in de psychose van haar achtervolgende of erotomane dimensie ontdoen? Hoe spreken met een psychotisch subject opdat zich

iets opent richting een conversatie, richting de uitvinding van een praktijk, waardoor - via de overdracht - een deel van het onnoembare genot kan worden afgestaan?

Rond deze vragen buigen we ons gedurende 5 dinsdagavonden in het voorjaar van 2026, telkens aan de hand van twee klinische vignettes en vanuit de lectuur van vijf oriënterende teksten die jullie terugvinden in de bibliografie. Iedereen welkom om mee aan het werk te gaan!

Sam Calmeyn

BIBLIOGRAFIE

- **Zenoni**, A. (2008). De logica van de overdracht in de psychose. In *iNWit* 4, Tijdschrift voor Psychoanalyse van de New Lacanian School, p. 139-163.
- **Deffieux**, J.-P. (2003). Le sujet paranoïaque et le transfert en institution. In *Pertinences de la psychanalyse appliquée*, p. 129-134.
- **Laurent**, E. (2003). Le traitement psychanalytique des psychoses. In *Feuillets du Courtil* 21, p. 7-24.
- **Di Ciaccia**, A. (2005). La pratique à plusieurs. In *La Cause Freudienne* 61, p. 107-118.
- **Stevens**, A. (2016). L'institution: un lieu pour inventer d'autres manières de faire. In *Nouage* 13, Bulletin de l'ACF Midi-Pyrénées, p. 58-78.

¹ Lacan, J. (1958). *Over een kwestie die aan elke mogelijke behandeling van de psychose voorafgaat*. Uitgegeven door de Kring voor Psychoanalyse van de NLS VZW, Gent, 2023.

² Freud, S. (1915-17). Colleges inleiding tot de psychoanalyse. In *Werken* 7. Boom, Amsterdam, 2006, p. 578-592.